

כִּי מֵאֵלֶּה הָאֲרִיזִין דַּעַה אֶת דָּה' כְּמִים לַיָּם מְכֻסִּים

הַמֶּאֱמֹד הַשְּׁבוּעִי

גל עיני
הרבי חליובאוויטש

שבוע פרשת אמור ול"ג בעומר

המאמר הנשבורעי

מאמר

גל עיני

הרבי מליובאוויטש

ל"ג בעומר

”ג”ל (בעומר) עיני ואביטה נפלאות מתורתך”! זוהי הבקשה שתבואר היטב, בפנימיות, באריכות במאמר שלנו השבוע, **”גל עיני תשל”ז” מהרבי מליובאוויטש!**

לכבוד **יום הילולא דרבינו שמעון בר־יוחאי**, אור וחיות נפשינו אין יותר מתבקש מהתבוננות **מה רשב”י נתן לנו: מה המשמעות של תורתו הפנימית?** למי היא נועדה? האם היא נחלת הכלל או יחידי סגולה?

כל זאת מתבאר במאמר שלנו, יחד עם חידוש מדהים ויסודי, שמבקש לראות את התורה כדבר שלם, **דבר חי ונושם** עם רבדים עמוקים הקשורים ומאוחדים זה בזה.

כמו כן, נתחיל כדרך אגב להתבונן **במתן־תורה הקרב ובא**, יום החמישים, ונראה הקבלה מעניינת בין מתן התורה הנגלית - בשבועות, למתן התורה הפנימית - בל”ג בעומר.

הפלא הכי גדול במאמר, הוא הבקשה והתחנונים שפנימיות התורה תהיה חלק מהחיים הפשוטים שלנו. **”גל עיני ואביטה”**.

נראה גם כיצד **בתורת החסידות** מבקשים להביא את רצונו של הקב”ה **בגילוי סודות רשב”י בפועל ממש** ובכך להכין את הקרקע לביאת משיח צדקנו!

לחיים חסידים! **”עולו ואתכנשו” לתוך תורתו הפנימית המחיה את כל המציאות ורבדי החיים**, המכינה לתורתו של משיח!

חברי המערכת:

אביעד בר־לוי

מנחם־מענל רוזנצוויג

אחיה מרקוביץ’

תוכן עניינים:

3	ד"ה גל עיני תשל"ז מבואר
20	ד"ה גל עיני תשל"ז מחולק לפסקאות
26	נקודה למחשבה

בס"ד ד"ה גל עיני' התשל"ז

ספר המאמרים לרבי מליובאוויטש

מבוא

א. פתיחה: "גל עיני ואביטה נפלאות מתורתך", "עד הגל הזה"
גל עיני ואביטה נפלאות מתורתך,

הפסוק "גל עיני ואביטה נפלאות מתורתך"^א מרמז אודות ל"ג (גל) בעומר, יום הילולא דרשב"י, וכמו שביאר זאת הרבי המהר"ש^ב:

וּכְתַב אֲדַמוֹר מְהוֹרָשׁ בְּמֵאמְרוֹ ע"פ [-על פסוק] זֶה, דַּע"פ מ"ש בְּסִידוֹר
שֶׁעַד הַל"ג בְּעוֹמֵר שֶׁהִרְמִז בְּתוֹרָה עַל ל"ג בְּעוֹמֵר הוּא בְּפִסּוּק עַד הַגֶּל
הַזֶּה, גַּם הַפִּסּוּק גֶּל עֵינֵי יִתְבָּאֵר עַל ל"ג בְּעוֹמֵר.

אֲדַמוֹר הַזֶּקֶן בְּסִפּוֹר 'סִידוֹר עִם דַּא"ח"ג כְּתַב, כִּי הַפִּסּוּק "עַד הַגֶּל הַזֶּה"^ד (הַנֶּאֱמָר
בְּהִקְמַת הַגֶּל בֵּין יַעֲקֹב לְלִבָּן), מְרַמֵּז עַל ל"ג בְּעוֹמֵר, מִשּׁוּם שֶׁנֶּאֱמָר בּוֹ 'גֶּל' אוֹתִיּוֹת ל"ג.
עַל-פִּי יִסּוֹד זֶה, מִסְבִּיר הַרְבֵּי הַמְהַר"שׁ כִּי גַם הַפִּסּוּק "גֶּל עֵינֵי" - בּוֹ מוֹפִיעָה הַמִּלָּה 'גֶּל' -
מִתַּאִים גַּם הוּא לַל"ג בְּעוֹמֵר.

וְע"פ הַיִּדּוּעַ שֶׁכָּל הָעֵינִינִים שֶׁבְּתוֹרָה הֵם בְּתַכְלִית הַדִּיּוֹק, יֵשׁ לוֹמַר, דְּזֶה
שֶׁהִעֲנִין דַּל"ג בְּעוֹמֵר שֶׁבְּפִסּוּק גֶּל עֵינֵי גו' לְמַדִּין מִהֶעֱנִין דַּל"ג בְּעוֹמֵר
שֶׁבְּפִסּוּק עַד הַגֶּל הַזֶּה, הוּא, כִּי בְּכַדִּי לְבֹא לְעֵנִין גֶּל עֵינֵי גו' הוּא ע"י עַד
הַגֶּל הַזֶּה.

אִם כֵּן, מִכִּיוֵּן שֶׁכָּל הַפְּרָטִים בְּתוֹרָה הֵם מְדוּיָקִים, נִמְצָא שֶׁלֹּא סֵתֵם הַמְהַר"שׁ לִמַּד אֶת
הַשִּׁיכּוֹת שֶׁל הַפִּסּוּק "גֶּל עֵינֵי" לַל"ג בְּעוֹמֵר מִהַפִּסּוּק "עַד הַגֶּל הַזֶּה"; אֲלֹא שֶׁאֵכֵן הַדֶּרֶךְ
לְבֹא לַגֶּל עֵינֵי וְכו' (כְּמוֹ שִׁיתְבָּאֵר בְּאַרְיִכוֹת עֵינֵינוּ בְּמֵאמֵר) הִיא דוֹקָא עַל-יְדֵי "עַד הַגֶּל
הַזֶּה".

^א תהלים קיט, יח.

^ב שבהמשך חייב אדם לברך תרל"ח פכ"ג (ע' לט ואילך)*. וראה שם פכ"ה (ע' מא).

^ג שער הל"ג בעומר.

^ד ויצא לא, נב.

ב. "גל עיני" – שייכות הפסוק לל"ג בעומר, גילוי פנימיות ('נפלאות') התורה

(ב) והנה השייכות דפסוק זה לל"ג בעומר יום ההסתלקות דרשב"י
(כפשטות) הוא,

השייכות של הפסוק "גל עיני ואביטה נפלאות מתורתך" ליום הילולא דרשב"י מובנת באופן פשוט:

**כי ענינו של רשב"י הוא – שעל ידו הי' הגילוי דפנימיות התורה
[וכמבואר בכ"מ, שהגילוי דתורה הנגלית הי' ע"י משה רבינו והגילוי
דפנימיות התורה הי' ע"י רשב"י], ועיקר הגילוי הי' ביום הסתלקותו,
כדאיתא בזהר שביום הסתלקותו גילה לתלמידיו "מלין קדישין" שלא
גילה במשך כל ימי חייו (כי הענינים שגילה אז היו ענינים נעלים ביותר
שאפילו רשב"י הי' מקודם ירא לגלותם). וע"י כתיבת המלין קדישין
(ע"פ הציווי שלו), נתגלו אח"כ לכל ישראל, ועד שנתגלו באופן
דיתפרנסון, בהבנה והשגה. שגם המשכת גילוי זה (הגילוי לכל ישראל
ובאופן דיתפרנסון) היתה ביום הסתלקות רשב"י (ע"י כתיבתן של המלין
קדישין אז, ע"פ הציווי שלו).**

רבי שמעון בר-יוחאי הוא המגלה את רזי-תורה, פנימיות התורה [וכמו שמבואר הרבה פעמים בחסידות שמשה הוא מגלה לנו את התורה הנגלית, ורשב"י את תורת הנסתר]. גילוי זה קרה במיוחד במיוחד ביום ההסתלקות – בו הוא גלה "מלין קדישין" שלא גלה כל ימי חייו^ה (!) – את ה'אדרא זוטא'.

על-ידי שכתבו את המלין הללו, ה'אדרא זוטא' כפי שרשב"י עצמו ציוה – דברי הזהר נתגלו ונכתבו בשביל כל ישראל עד ש"כמה ב"נ לתתא יתפרנסון מהאי חיבורא דילך כו' [כמה בני אדם בתחתונים יתפרנסו מהחיבור שלך]^ו – והיינו שהדבר יכנס בתוכם בהבנה והשגה של הדברים. והיינו, שגם זה שהדברים נכתבו וכך כל ישראל יוכלו לזכות לגילוי והבנת פנימיות התורה – קרתה ביום ההסתלקות, ל"ג בעומר.

**ולהוסיף, דע"פ הידוע שביום הסתלקותו של אדם מתגלה הפנימיות של
כל עבודתו שעבד במשך כל ימי חייו, מוכן, דביום הסתלקות רשב"י,
נתגלה גם הפנימיות של הסודות שגילה במשך כל ימי חייו.**

בנוסף, מבואר בחסידות שביום ההסתלקות של האדם מתגלה הפנימיות של עבודתו שעבד במשך ימי חייו^ז. נמצא, שביום האחרון מלבד התגלות ה'אדרא זוטא' התגלתה גם

^ה משום מעלתם הגבוהה של סודות אלו, רשב"י נמנע מלאומרם במשך ימי חייו, ורק ביום ההסתלקות ניתן לו הרשות לגלות.

^ו תקו"ז ת"ו בסופו.

^ז ראה במאמר בסידור עם דא"ח הנ"ל. ואולי אפשר לומר שזה כמו אדם שבונה בית, ורק לאחר שהוא מסיים את הבית ומשתמש בו כרצונו (בית מגורים, משרד, בית מדרש, מי ישן בכל חדר וכו') – מתגלה לסובבים **כוונתו הפנימית** בכל הבניה. כל אדם כאשר מסיים עבודתו – ביום האחרון – מתגלה הכוונה הפנימיות של עבודתו.

כל הפנימיות של הסודות שרשב"י גילה בימי חייו (וכמו שיתבאר לקמן במאמר מדרגות בגילוי סודות התורה).

ובכל שנה ושנה, ביום ל"ג בעומר, חוזר וניעור הגילוי שהי' בל"ג בעומר בפעם הראשונה – גילוי פנימיות התורה (תורתו של רשב"י). וכמובן גם מהמבואר בכ"מ [בכמה מקומות] דבל"ג בעומר הוא מתן תורה דפנימיות התורה, בדוגמת חג השבועות שהוא זמן מתן תורה בכלל. דמזה מובן, דכמו שמתן תורה בחג השבועות הוא בכל שנה ושנה, כמו"כ מתן תורה דפנימיות התורה בל"ג בעומר הוא בכל שנה ושנה.

אמנם, יום ההילולא לא רק יום שהיה, אלא בכל שנה ושנה בספירת יום ה33 מתעורר הגילוי שהיה אז, בעת הסתלקות רשב"י – גילוי פנימיות התורה. וכמו שמובן גם מכך של"ג בעומר נקרא 'יום מתן פנימיות התורה' – בדימוי למתן תורה. כמו שמתן תורה חוזר ומתגלה כל שנה ביום טוב ממש, בשבועות – כך מתן פנימיות התורה חוזר ומתגלה כל שנה.

וזהו שענין ל"ג בעומר מרומז בפסוק גל עיני ואביטה נפלאות מתורתך, כי נפלאות שבתורה הוא פנימיות התורה, וענין גל גו' נפלאות הוא גילוי (גל מלשון גילוי) הנפלאות דתורה (פנימיות התורה) שנמשך בג"ל (בל"ג בעומר).

לאור כל זאת מובן בעליל מדוע עניין ל"ג בעומר מרומז בפסוק "גל עיני ואביטה נפלאות מתורתך": נפלאות התורה היינו פנימיות התורה (שכן אלו דברים ש'מופלאים' מהשגתינו), והגילוי שלהן – "גל עיני ואביטה נפלאות", נמשך בל"ג ג' בעומר.

ג. "נפלאות" – נשמתא דאורייתא; שאלה בדברי הצ"צ - כעת הרבי עובר לבאר את הפסוק "גל עיני וכו'" עצמו.

ג) ומבאר בהמאמר, דבנפלאות שבתורה (פנימיות התורה) שתי דרגות. והענין הוא, דאיתא בזהר שבתורה יש לבוש, גוף, נשמה ונשמה לנשמה.

מסביר אדמו"ר המהר"ש, שב'נפלאות' – פנימיות התורה כנ"ל – יש שתי דרגות. זאת על פי המתבאר בזהר, שבתורה יש ארבעה מדרגות – לבוש, גוף, נשמה, ונשמה לנשמה:

גליא דתורה הוא הלבוש והגוף דתורה [הסיפורים דתורה – לבוש, וההלכות דתורה – הגוף], והנשמה דתורה היא פנימיות התורה,

שנחלקת בכללות לשתי דרגות. רזין דאורייתא (סתים) – נשמתא, ורזין דרזין (סתימא דכל סתימין) – נשמתא לנשמתא.

ה'לבוש' וה'גוף' של התורה הוא חלק ה'נגלה' של התורה – הסיפורים בתורה (לבוש, מובנים בפשטתם אך 'מלבישים' על משהו עמוק יותר), וההלכות והעיון בתורה ('גוף' ועיקר התורה).

הנשמה, כמו שאצל האדם היא מכוסה בגוף – כך גם בתורה, הנשמה היא פנימיות התורה (ה'נסתר'), וגם היא נחלקת באופן כללי לשתיים: 'רזין דאורייתא' – סודות התורה, מדרגת הנשמה (הסתומה ומכוסה), ו'רזין דרזין' – סודות של הסודות – מדרגת הנשמה לנשמה (החיות הפנימית לחיות הפנימית, הכי סתומה ונעלמת שיש).

אלו שתי המדרגות שהמהר"ש מסביר שיש ב"נפלאות מתורתך".

והבקשה גל עיני ואביטה נפלאות מתורתך (נפלאות לשון רבים) היא שיראה את שתי הדרגות דנפלאות שבתורה, רזין ורזין דרזין.

בבקשה "גל עיני ואביטה נפלאות" – לשון רבים – "מתורתך", אנו מבקשים שההקב"ה יגלה לנו את שתי המדרגות המופלאות מערכנו שיש בפנימיות התורה: רזין, ורזין דרזין.

ומבאר, שנשמתא היא בחינת נר"ן [נפש-רוח-נשמה], ונשמתא לנשמתא היא בחינת ח"י [חיה-יחידה]. ואולי יש לומר, שהענינים דפנימיות התורה שגילה רשב"י במשך כל ימי חייו הם בחינת נשמתא דאורייתא, והענינים שגילה ביום הסתלקותו הם בחינת נשמתא לנשמתא.

המהר"ש מבאר גם מהן המדרגות בפנימיות התורה (על-פי ההקבלה ל'נשמה'): 'נשמתא' (רזין) זה הנפש-רוח-נשמה, ו'נשמתא לנשמתא' היינו החיה-יחידה^ח.

על פי הקשר בין הפסוק 'גל עיני' המדבר אודות הגילויים של רשב"י, נראה לומר שהגילויים בימי חייו של רשב"י הם כנגד ה'נשמתא' (הנר"ן), והגילויים ביום הסתלקות – שהם נעלים לאין-ערוך כנ"ל – הם גילויים של ה'נשמתא לנשמתא' (הח"י).

והנה ברשימות הצ"צ [הצמח-צדק] לתהלים עה"פ [על הפסוק] גל עיני ואביטה נפלאות מתורתך מביא מאמר הזהר הנ"ל שבתורה יש לבושא וגופא ונשמתא ונשמתא לנשמתא, ומבאר, שהבקשה גל עיני ואביטה נפלאות

^ח חז"ל אומרים במדרש רבה כי לנשמה יש חמישה 'שמות' – והיינו התגלויות (כמו ש'שם' בא בשביל שאתגלה לזולת והוא יוכל לקרוא לי ולתקשר אתי), כאשר כל אחד מהשמות מבטא דרגה עליונה יותר בנשמה: נפש, מעליה הרוח, מעליה הנשמה, ומעליהן החיה ואז היחידה. באופן כללי שמות אלו מתחלקים לשני קבוצות: נר"ן – נפש-רוח-נשמה, וח"י – חיה-יחידה. זאת משום שהנר"ן מבטאים חלקים של הנשמה שמתגלים ומתלבשים – או על כל פנים מסוגלים להתלבש – בתוך האדם והמודעות שלו (על דרך אור-פנימי); לעומתם החיה והיחידה, מבטאות מדרגות שבדרך-כלל "יקיפו" את המודעות של האדם, והן 'מסככות' על הנר"ן ומשפיעות להם אור וחיות מעצם הנפש. בהקשר של המאמר שלנו, ישנה פנימיות של התורה שהיא 'מתלבשת' בתוך הגוף, והיא יותר שייכת מובנת ומושגת – 'רזין'; אך יש גם פנימיות 'רזין דרזין' שהיא כנגד החיה-יחידה, שהיא מקיפה ועליונה מאד ולא 'נתפסת' בשום לבוש.

היא שיראה לא רק הלבוש לבד אלא גם נשמתא. ובהמשך הענין מביא פירוש השל"ה דאביטה נפלאות הוא כוונת המצוות. ולאחרי שמביא פירוש השל"ה ממשיך לבאר שנפלאות הוא פנימיות התורה, נשמתא דאורייתא. וצריך להבין, דלכאורה הי' צריך תחלה לסיים ביאור הפירוש שנפלאות הוא נשמתא דאורייתא ולאח"ז להביא עוד פירוש שנפלאות הוא כוונת המצוות, ומזה שמביא פירוש זה באמצע הביאור שנפלאות הוא נשמתא דאורייתא, משמע, שהפירוש שנפלאות הוא כוונת המצוות נוגע לביאור והכנת הפירוש דאביטה נפלאות הוא שיראה נשמתא דאורייתא.

בביאור שרשם הצמח-צדק לתהלים על הפסוק "גל עיני וכו'" גם הוא מביא את מאמר הזהר המפרט את מדרגות התורה (לבוש, גוף, נשמה ונשמה לנשמה), וכן מציין שהבקשה בפסוק היא גם אודות גילוי ה'נשמתא דאורייתא'.

אמנם, לפני שהוא מבאר מהי הנשמה של התורה, הוא הולך ומביא את פירוש השל"ה ש"ואביטה נפלאות" הכונה היא שאנו מבקשים שהם יגלה לנו את כוונת המצוות. רק לאחר שהצמח-צדק מביא את ביאור השל"ה הוא מבאר ש'נשמתא דאורייתא', פנימיות התורה - היא ה"נפלאות", מה שלא כל-כך מובן... מדוע הוא הביא באמצע הביאור אודות 'נשמתא דאורייתא' את דברי השל"ה?

אלא שכנראה הביאור ש"נפלאות" היינו כוונת המצוות, נצרך על מנת לבאר שבקשת "אביטה נפלאות" היינו בקשה לגילוי ה'נשמתא דאורייתא'.

ד. עיקר ענין מתן תורה הוא "ואביטה" – שהגילויים העליונים יהיו מצד התחתונים

(ד) ויובן זה בהקדים מ"ש [מה שכתוב] גל עיני גו' שמבקש מהקב"ה שיפקח את עיניו, דלכאורה, כיון שהסיבה לזה שע"ד [שעל דרך] הרגיל אין רואים את הנפלאות דתורה הוא (לא מצד החסרון דהכלים, אלא) לפי שהנפלאות הם מכוסים ונעלמים [ויש לוומר, שההעלם דבחינת נשמתא דאורייתא הוא מפני שהיא מלוכשת בהגוף דתורה (גליא דתורה) שמעלים על הנשמה, וההעלם דבחינת נשמתא לנשמתא דאורייתא הוא (לא שהיא מלוכשת באיזה דבר שמעלים עלי', אלא) שמצד עצמה היא בהעלם, העלם שלמעלה מגילוי], הוה לי' לבקש שהקב"ה יגלה את הנפלאות דתורה, ומהי הבקשה גל עיני שהקב"ה יפקח את עיניו.

בפסוק אנחנו מבקשים "גל עיני ואביטה נפלאות מתורתך", והיינו שבשביל שאוכל לראות את הנפלאות - פנמיות התורה - אני צריך שה' יפקח ויתקן אותי.

לכאורה הדבר אינו מובן, הרי פנימיות התורה - הנשמה ונשמה לנשמה - היא מכוסה מצד עצמה [ובאופן פרטי: הנשמה נעלמת כי היא מלובשת מכוסה בגוף, אז היא מוסתרת בו; וה'נשמה לנשמה' נעלמת מצד עצמה, בגלל רוממותה (ולא משהו שמסתיר עליה), וראה בהערה לעיל]! ולא מפני שאני לא מסתכל ('חסרון הכלים')?! אז מדוע הבקשה היא שה' יפקח את עיני?

ונקודת הביאור בזה, ע"פ מה דאיתא במדרש, משל למלך שגזר ואמר בני רומי לא ירדו לסוריא ובני סוריא לא יעלו לרומי, כך כשברא הקב"ה את העולם גזר ואמר השמים שמים לה' והארץ נתן לבני אדם, כשביקש ליתן התורה ביטל הגזירה ואמר התחתונים יעלו לעליונים והעליונים ירדו לתחתונים, ואני המתחיל, שנאמר וירד הוי' על הר סיני וכתוב ואל משה אמר עלה אל הוי'.

ניתן להבין זאת לאור התבוננות במדרש אודות המתרחש במתן תורה:

כמו מלך, שגזר שבני רומי לא יעברו את הגבול לסוריה, ובני סוריה לא יעברו לרומי - כך הקב"ה אמר לפני מתן תורה: "השמים שמים לה', והארץ נתן לבני אדם" - לכל אחד יש את המקום שלו, ושלא יתערבבו.

כאשר הקב"ה רצה לתת את התורה (שהיא משהו מהעליונים שמתחברת ומחברת את התחתונים) הוא ביטל את הגזירה הזאת והכריז: "התחתונים יעלו לעליונים והעליונים ירדו לתחתונים - ואני המתחיל!", אני ארד קודם. וכמו שפותחת קבלת התורה ש"וירד הוי' על הר סיני" (העליונים יורדים), ורק אחר-כך "ואל משה אמר עלה אל הוי'" (התחתונים עולים).

ומבואר במק"א [במקום אחר], דהטעם שאומר התחתונים יעלו לעליונים לפני והעליונים ירדו לתחתונים, אף שירידת העליונים למטה היתה קודם, אני המתחיל, הוא, כי תכלית הכוונה דמתן תורה הוא התחתונים יעלו לעליונים [שיהיו כלי לגילוי אלקות, ויתירה מזה שגם המשכת הגילוי בהם תהי' מצד ענינם וע"י עבודתם], אלא שבכדי שיוכל להיות עליית התחתונים למעלה הוא ע"י ירידת העליונים למטה, שהיא ההתחלה והנתינת כח על עליית התחתונים למעלה.

אם מסתכלים במדרש, רואים שכשהקב"ה מבטל את הגזירה הוא פותח בכך ש"תחתונים יעלו לעליונים", על-אף שבפועל הקב"ה (העליונים) מקדים לפנים - "ואני המתחיל". הסבה לכך המתבארת בתורה החסידות היא, שעיקר הכונה של מתן תורה היא דוקא שהתחתונים יעלו לעליונים [והיינו שהעליונים יוכלו להתגלות בהם ("יהיו

כלי לגילוי אלוקות") ושהגילוי של האור יבא דוקא מצידם, מלמטה-תחתונים למעלה-עליונים].

אמנם בשביל שהתחתונים יצליחו 'לבקוע' את המחיצה ולעלות לעליונים, היה צריך קודם שהעליונים ירדו למטה ובכך יתחילו ("ואני המתחיל") ויתנו כח לתחתונים לעלות לעליונים.

ועד"ז הוא כמתן תורה דפנימיות התורה שבל"ג בעומר, שהכוונה בביטול הגזירה והמחיצה בין עליונים ותחתונים בנוגע לפנימיות התורה היא, שהגילוי דפנימיות התורה שנמשך להאדם יהי' (גם) מצד האדם. וזהו גל עיני ואביטה נפלאות מתורתך, שהקב"ה יפקח את עיני האדם ויראה את הנפלאות שבתורה (לא רק ע"י שהנפלאות יהיו בגילוי, אלא גם) מצד עיניו של האדם.

כמו כן יש להבין גם בנוגע לקבלת פנימיות התורה, ביום ל"ג בעומר: עיקר העניין של גילוי נפלאות-פנימיות התורה הוא, שהוא יתגלה מצד האדם-התחתונים.

כעת יובן הבקשה "גל עיני ואביטה" - שאנחנו מבקשים שהקב"ה יפתח לנו את העיניים לראות את פנימיות התורה. שהגילוי לא רק יהיה מלמעלה, שהנפלאות יתגלו - אלא גם שאנחנו נבא ונראה אותם מצידנו.

ועפ"ז יש לבאר מ"ש בהמאמר דפירוש גל עיני ואביטה נפלאות מתורתך הוא שראיית הנפלאות דתורה (נשמתא דאורייתא ונשמתא לנשמתא) תהי' מתורתך, מתורה הנגלית, דלכאורה, הרי העיקר הוא שיראה הנפלאות דתורה, ומהו היתרון בזה שיראה אותם ע"י העיניים שבגליא דתורה.

אדמו"ר המהר"ש במאמרו מסביר כי "... ואביטה נפלאות מתורתך" הכונה שנראה את הנפלאות - פנימיות התורה - מתוך התורה הנגלית עצמה. לכאורה, אם עיקר העניין המבוקש בפסוק הוא גילוי הנפלאות עצמן, מה הנפקא-מינה בכך שנראה את הנפלאות דוקא דרך ה'נגלה'?

ויש לומר הביאור בזה, דכל העיניים שבעולם ושכאדם, התחלתם הוא בתורה. ולכן, ע"י שראיית הנפלאות דתורה (דהאדם) היא ע"י עיניים אלה שבגליא דתורה, היינו שהגוף והלבוש דתורה עצמו מגלה את הנשמה והנשמה לנשמה דתורה, עי"ז נעשה עד"ז [-על-דרך-זה] גם בהאדם העוסק בתורה, דזה שרואה את הנפלאות דתורה הוא (גם) מצד עיניו דהאדם.

אלא, שמכיוון שכל מה שיש בעולם ובאדם הפרטי מקורו ותחילת התהוותו הם מהתורה ("אסתכיל באורייתא וברא עלמא"), נמצא שיש התאמה בין מה שמתרחש באדם, למתרחש בתורה.

אם כן, כאשר האדם רואה את הנשמה והנשמה של התורה (שהיא שרשו) גם בגוף והלבוש של התורה - הנגלה; גם אצל האדם עצמו, ראיית הפנימיות תהיה דרך מציאותו (הגשמית) - הגוף והלבוש שלו. ועל כן אנו מבקשים "ואביטה נפלאות מתורתך" - דוקא מהתורה הנגלית, בשביל שהגילוי יהיה מצידנו ממש.

ה. עליונים ירדו לתחתונים - תורה; תחתונים יעלו לעליונים - מצוות.

ה) והנה שני הענינים הנ"ל שבביטול הגזירה והמחיצה בין עליונים לתחתונים שנתחדשו במתן תורה הם ככללות יותר תורה ומצוות. דענין ירידת העליונים למטה שנתחדש במתן תורה הוא בעיקר בתורה, וענין עליית התחתונים למעלה שנתחדש במתן תורה הוא בעיקר במצוות.

שני הענינים שהיו בביטול הגזירה במתן-תורה - "תחתונים יעלו לעליונים" ו"עליונים ירדו לתחתונים" - מקבילים באופן כללי לשני הדברים שנתנו לנו בעת נתינה: תורה ומצוות.

ירידת העליונים למטה מתבטאת בעיקר בתורה; עליית התחתונים למטה מתבטאת בעיקר במצוות, כדלהלן.

והענין הוא, דמהחילוקים בין תורה למצוות הוא, דהתורה היא דבר ה', חכמתו של הקב"ה, אלא שירדה למטה ונתלבשה בשכל אנושי בכדי שהאדם יוכל להבינה ולהשיגה, והמצוות שהם ציוויים להאדם, הכוונה והמבוקש בהם היא (לא הציווי עצמו, אלא) קיום הציווי שהאדם מקיים. וזהו שהענין דירידת העליונים למטה הוא בעיקר בתורה, דהתורה, שהיא חכמתו של הקב"ה, מקומה למעלה, וזה שהתורה ניתנה למטה ונתלבשה בשכל אנושי ובדברים גשמיים הו"ע ירידת העליונים לתחתונים (משא"כ [מה-שאין-כן] בנתינת המצוות למטה אין מודגש כ"כ הענין דירידת העליונים למטה, שהרי אדרבה, ענינם של המצוות (ציוויים) הוא שהאדם יקיים אותם).

התורה היא דבר ה', היא 'חכמתו של הקב"ה' - והיא ירדה למטה לעולם שלנו, להתלבש בשכל שמוכן גם לבני אדם; לעומת זאת, במצוות עיקר העניין הוא שהאדם יקיים את המצוות, ולא עצם הציווי.

לאור זאת מובן מדוע עיקר ירידת העליונים - הקב"ה - למטה היא בתורה. התורה העליונה של הקב"ה ירדה והתלבשה גם בהסברים גשמיים; [כאשר בקיום המצוות הרבה פחות מורגש שזהו משהו 'מלמעלה', אלא שאני צריך לקום ולפעול מלמטה^ט].

וענין התחתונים יעלו לעליונים הוא בעיקר במצוות. דבתורה, כיון שגם לאחר שירדה למטה היא דבר ה', לכן, גם בלימוד ועסק התורה דהאדם נרגש בעיקר ההמשכה מלמעלה, שהתורה שהיא חכמתו של הקב"ה נמשכת ומתלבשת בשכלו של האדם, ולא הבירור והזיכוך דשכל האדם. והענין שהתחתונים יעלו לעליונים מודגש בעיקר במצוות, דכיון שענין המצוות (ציוויים) הוא שהאדם יקיים את המצוות (כנ"ל), והכוונה בזה היא בכדי לצרף את הבריות, בכדי לברר ולזכך ולהעלות הכחות והאברים של האדם שמקיים את המצוה וגם את הדברים שבעולם שבהם מקיימים את המצוה ולעשותם כלים לאלקות, ענין המצוות הוא עליית התחתונים למעלה.

עלית התחתונים למעלה באה לידי ביטוי בעיקר במצוות. כיוון שבתורה, גם לאחר שהיא ירדה היא נשארה דבר ה' - העליונים - כאשר אני לומד תורה אני מרגיש יותר שאני לומד אור שהגיע מלמעלה, ולא שאני - התחתון - מזדכך (עולה).

לעומת זאת, המצוות - שניתנו על מנת שאנחנו התחתונים נקיימן, וכן "לא נתנו המצוות אלא לצרף בהן את הבריות"יא. ענין המצוות הוא לברר ולזכך אותנו - שנכניס את הכחות שלנו והמיקוד שלנו בקיום המצווה, וכך נעלה גם את החפץ והדברים הגשמיים בהם אנו מקיימים את המצוות. לפיכך ענין "תחתונים יעלו לעליונים" מתבטא יותר דווקא בקיום המצוות.

וע"פ מה שנתבאר לעיל (סעיף ד) שעיקר הכוונה בביטול הגזירה דמתן תורה הוא שהתחתונים יעלו למעלה, וכמו"כ [זכמו-כן] הוא בנוגע לביטול הגזירה והמחיצה בנוגע לפנימיות התורה (גל עיני ואביטה נפלאות מתורתך) שהעיקר הוא העלי' מלמטלמ"ע [מלמטה למעלה], צריך לומר, דבאביטה נפלאות מתורתך נכלל גם ענין המצוות כמו שהם מצד נשמתא דאורייתא.

אם כן, לאור המבואר בסעיף ד' שעיקר הרצון האלוקי בביטול המחיצה במתן-תורה הוא דוקא שהתחתונים יעלו ויזדככו - בקיום המצוות; כך גם מתבקש לומר שבפנימיות

^ט להמחשת הענין, התורה תהיה קיימת גם אם לא אלמד בה, המצווה לא תהיה מצווה, במובן המעשי שלה, אם לא קיים אותה. ללא קיום המצוות הן נשארות בגדר 'תורה' והלכות...

^י ואדרבה, אם אני מתעסק יותר בזיכוך השכל שלי, כנראה שלא אלמד הכי טוב... הזיכוך קורה ממילא, כאשר המיקוד שלי הוא בדבר ה' שירד עד אלי.

^{יא} בראשית רבה מד, א.

התורה העיקר הוא העליה מלמטה למעלה, התחתונים לעליונים - והיינו שעיקר פנימיות התורה היא פנימיות התורה של המצוות (עליה ממטה למעלה כנ"ל).

ולכן מביא הצ"צ פירוש השל"ה דנפלאות מתורתך הם כוונת המצוות. והענין הוא, דבכדי שקיום המצוות יהי' כדבעי הוא ע"י לימוד התורה, דתלמוד מביא לידי מעשה. ויש לומר, דבכדי שמעשה המצוה (הגוף של המצוה) יהי' כדבעי הוא ע"י לימוד גליא דתורה (הגוף דתורה), ובכדי שכוונת המצוות (הנשמה דהמצוות) תהי' כדבעי הוא ע"י לימוד פנימיות התורה (נשמתא דאורייתא).

ולכן אדמו"ר הצמח-צדק הביא את פירוש השל"ה כי "נפלאות מתורתך" היינו כוונת המצוות. זהו עיקר העניין של פנימיות התורה - פנימיות (כוונת) המצוות.

שכן, כלל גדול הוא ש"תלמוד מביא לידי מעשה" - על מנת לקיים את המצוות כמו שצריך, עלינו ללמוד תורה: כדי לקיים את מעשה (גוף) המצווה כראוי עלינו ללמוד את גוף התורה - נגלה והלכות כנ"ל; ובשביל שכוונת המצוות - הנשמה של המצוות² - תהיה כראוי, עלינו ללמוד את הנשמה בתורה, פנימיות התורה.

1. **כוונת המצוות על-פי סוד - מתוך ההכנה הפשוטה וה'נמוכה' ביותר**

ו) והנה כמו שבלימוד התורה (אפילו בנגלה דתורה, ומכש"כ בפנימיות התורה) יש ריבוי מדריגות עד אין קץ, כמו"כ הוא בקיום המצוות, אפילו כמעשה המצוות ומכש"כ בכוונת המצוות, שיש בזה ריבוי מדריגות. ועפ"ז יובן מה שידוע שממעשה המצוות נעשים לבושים להנשמה בג"ע [בגן-עדן] התחתון ומכוונת המצוות נעשים לבושים בג"ע העליון, דלכאורה, הרי גם בג"ע התחתון עצמו, וכן בג"ע העליון עצמו, יש ריבוי מדריגות, ואיך אפשר שבכל המדריגות יהיו אותם הלבושים. והביאור בזה, דבמעשה המצוות וכן בכוונת המצוות יש ריבוי מדריגות כנ"ל.

כמו שבלימוד התורה אין-סוף למדרגות בעיון והרחבת הדברים (ועוד יותר בפנימיות התורה) - כך גם בקיום המצוות, ויתר-על-כן בכוונת המצוות. ישנן אין-סוף מדרגות של כוונה פנימית בקיום המצוות.

לפי הביאור הזה יובן כיצד יתכן שממעשה המצוות נעשה לבוש - יכולת הכלת האור - לנשמה בגן-עדן התחתון, ומכוונת המצוות נעשה לבוש לגן-עדן העליון. שהרי מבואר רבות שבגן-עדן (גם התחתון וגם העליון) יש המון-המון מדרגות! ואיך יכול להיות שלכל המדרגות השונות והמשונות יהיה 'רק' שני לבושים - מצוות וכוונה?!

² הכוונה שלי בדבר היא מה שמניע אותי לעשות אותו. נמצא, שהכוונה היא החיות של המעשה, והיינו הנשמה שלו.

אלא שההסבר הוא שאכן יש ריבוי מדרגות במעשה המצוות עצמן וכן בכוונת המצוות.

והנה הגם שכוונת המצוה היא נשמת המצוה ששייכת בכלל לנשמתא דאורייתא, מ"מ, כו"כ ענינים דכוונת המצוות הם גם בנגלה דתורה. הן בנוגע הכוונה הכללית דמצוות (שבכל המצוות בשוה) לקיים רצון ה' – דכוונה זו היא גם ע"פ נגלה דתורה (אלא שע"י לימוד פנימיות התורה, הכוונה והרצון דהאדם לקיים רצון ה' הוא באופן נעלה יותר), וגם הכוונות הפרטיות שבכל מצוה בפרט, הרי הטעם והכוונה דכו"כ מצוות נתפרש גם בנגלה דתורה, גם ע"פ דרך הפשט [ועד שהטעם דכו"כ מצוות מפורש בקרא], ומכש"כ [-ומכל-שכן] ע"פ דרך הרמז והדרוש, אלא שהטעם והכוונה דהמצוות שע"פ דרך הסוד (פנימיות התורה) הוא נעלה הרבה יותר, ועי"ז מיתוסף עומק וכו' גם בהטעם שע"פ נגלה.

אמנם, נתבאר שהכוונה במצווה היא הנשמה של המצווה, ועל כן היא שייכת בעיקר ל'נשמתא דאורייתא' – פנימיות התורה, אבל ישנן גם כוונות המצוות בנגלה של התורה:

האופן הכי פשוט שרואים כי כוונת המצוות נמצאת גם ב'נגלה' הוא הכוונה הכללית בקיום המצוות – לקיים את ציווי רצון ה' (אמנם אכן אחר שהאדם לומד חסידות ופנימיות התורה, הכוונה הזו 'משתבחת' והרצון של האדם יותר 'נקי' ומכוון לקיים רצונו של המלך דוקא במצוה); יתירה מזאת יש גם כוונות פרטיות שבכל מצוה ומצוה, גם בפשט (ואפילו בתורה שבכתב בחלק מהמצוות^י), ובוודאי שבדרך דרוש ורמז.

אך בכל זאת, עיקר נשמת כוונת המצוות היא דוקא מפנימיות נשמת התורה, משום שהטבע והכוונה על פי הסוד הוא הרבה יותר גבוה, וגם מחזק ונותן עומק בתוך ביאורי הפשט^י.

ויש לומר, דכמו שבנוגע לדאיית הנפלאות דתורה, הבקשה גל עיני ואביטה נפלאות מתורתך היא שראיית הנפלאות דתורה (נשמתא ונשמתא לנשמתא) תהי' מתורתך, מענינים אלה שבגליא דתורה, מהגוף דתורה וגם מהלבוש דתורה (כנ"ל סעיף ד), עד"ז הוא בנוגע לכוונת המצוות, שהנפלאות דכוונת המצוות [כוונות האריז"ל, ולמעלה יותר] צריכים לדאותם מתוך הכוונות שע"ד הפשט, ויתרה מזו – מתוך

^י הדוגמה הכי שכיחה לכך היא העשיה 'זכר ליציאת מצרים', שנמצאת בכמה וכמה מצוות (תפילין, פטר חמור, "מקרא קודש זכר ליציאת מצרים" וכו').

^י שכן זוהי הנשמה גם של התורה, של הטעם הנגלה המתבאר בתורה לאותה מצוה. ואם כן, כשאתה מגלה את הנשמה לטעם הנגלה – הוא מקבל עומק ומימד אחר.

הכוונות ע"ד הפשט המובנים לכן חמש למקרא [שהם דוגמת לבושא דאורייתא, הסיפורים בתורה, שגם תינוקות לומדים אותם].

על כן יש לומר שכמו שהתבאר שהבקשה "גל עיני ואביטה נפלאות מתורתך" - היינו שפנימיות התורה תתגלה לנו דוקא "מתורתך" מתוך התורה הנגלית (הגוף והלבוש), כדי שתחתונים יעלו לעליונים (הדברים יבואו מצידנו); כך גם נכון לומר בנוגע לביאור בכתוב ש"נפלאות" היינו כוונת המצוות. פירוש הדבר הוא שנראה ונכוון את כוונות הסוד (האריז"ל והחסידות) דוקא מתוך כוונות הפשט-רמז-דרש, שבנגלה של התורה. ויתירה מזאת, עיקר המעלה שהדברים יובנו מתוך הכוונת הכי פשוטות, עד שמובנות לילדים קטנים מאד [שאז הדברים מגיעים לגמרי מצידנו, מהחלק ה'תחתון' ביותר של התורה (וממילא גם שלנו כנ"ל סעיף ד'), הלבוש - הוא הסיפורים המובנים גם לילד קטן].

ז. כוונות התפילה - דוקא מתוך "דעת התינוק"

ז) ולהוסיף, דבכוונת המצוות, נוגע ענין זה [שענינים הכי נעלים ידעו מענינים אלה כמו שהם בפשטות] עוד יותר מאשר בתורה. כי היתרון בזה שידיעת הנפלאות היא מהענינים שבפשטות הוא שעי"ז תהי' ידיעת הנפלאות דהאדם גם מצד ענינו (כנ"ל סעיף ד), וכיון שענין המצוות הוא לצרף בהן את הבריות (כנ"ל סעיף ה), לפעול בירור וזיכוך בהאדם המקיים את המצוה, [דעיקר הבירור והזיכוך הוא ע"י כוונת המצוות, וכל שהכוונה היא נעלית יותר, הבירור והזיכוך הוא נעלה יותר], לכן, בענין המצוות נוגע עוד יותר שידיעת הנפלאות דכוונת המצוות תהי' מתוך הכוונות שבפשטות.

לא רק שגם בכוונת המצוות על-פי סוד יש 'עניין' שהדברים יבוארו ויובנו דוקא מתוך ודרך הפשט הכי פשוט, אלא שזה אפילו הרבה יותר חשוב מאשר בתורה. שכן, כאמור, המעלה שהדברים יובנו מתוך הפשט היא בשביל שהכרת ה"נפלאות" תהיה גם מצד האדם עצמו, עם רבדיו הפשוטים. אמנם, כאמור באופן כללי המצוות הן נועדו "לצרף בהן את הבריות", והיינו שאנחנו נזדכך ונעלה לעליונים! ואם כן, הכי חשוב שמעשה המצוות יבא מהמקום הכי פשוט ונמוך על מנת שיזכך את האדם מצד עצם אישיותו. ועל כן חשוב מאד שכוונת המצוות תבוא דוקא מתוך הכוונות הכי פשוטות ('נמוכות' כביכול) [וככל שהכוונה יותר נעלית ופנימית - אך קשורה בפשט - המצוות יותר מברורות ומזככות את האדם^{טו}].

^{טו} כמו שאני מבקש ממך שתעשה משהו עבורי (מצוה), אינה דומה להתקשרות שלך בי (בירור וזיכוך) אם אתה עושה את זה רק כי אמרתי, או כי אתה מאד אוהב אותי ורוצה לקיים רצוני, או לשמח אותי, או כי אתה מאד מזדהה עם הרצונות שלי והם יקרים לך וכו' וכו'. אלו 'כוונות' בקיום הבקשה, והיינו ההתכוונות הפנימית שלי בעשיית המעשה, שהיא ודאי משפיע כמה המעשה משפיע על הזיכוך שלי, והיינו היכולת שלי להיות 'זך' לקבל אור של הזולת ולהתקשר בו.

ועפ"ז יש לבאר מה שמביא הצ"צ במאמר שרש מצות התפלה הלשון
אני מתפלל לדעת זה התינוק. דלכאורה, במאמר שרש מצות התפלה
מבאר ענין התפלה [בכלל, וגם כמה ענינים פרטיים דתפלה] ע"פ קבלה,
ועוד יותר – ע"פ חסידות, ומה מקום במאמר זה להביא הענין דאני
מתפלל לדעת זה התינוק. ויש לומר, שבזה מרמז, שהכוונות דתפלה
בדרגות הכי נעלות צריכות להיות קשורות עם ענין התפלה כמו שהיא
לדעת התינוק, הן בנוגע לכללות ענין התפלה – שידיעת ענין התפלה
בדרגות הכי נעלות תהי' גם מענין התפלה כמו שתינוק מבין, והן בנוגע
לביאור הענינים (הפסוקים, בקשות וכו') שאומרים בתפלה, שהביאורים
הכי נעלים צריכים להיות בהתאם [ועד שידיעתם תהי' מתוך] פירוש
המילות דתפלה כמו שתינוק מבין.

על פי מה שלמדנו אפשר להבין מדוע הרבי הצמח-צדק בספר 'דרך-מצוותיך' (ספר
חשוב, יסודי, מובן ומדהים!) במאמר "שרש מצות התפילה" בו הוא מבאר בטוב-טעם
ואריכות גדולה את עניין ומהות התפילה על-פי נגלה, ובעיקר על-פי ענינים מאד נעלים
בתורת הסוד והחסידות, משתש בביטוי המובא בראשונים "לדעת זה התינוק אני
מתפלל". לכאורה, הוא כלל לא מבאר את 'דעת זה התינוק', אלא כוונות גבוהות
ומופלאות! מדוע הוא מציין ש"לדעת זה התינוק אני מתפלל"?

אלא שכוונתו לומר שגם הכוונות הכי עליונות צריכות להיות קשורות ומתבטאות
דרך "דעת זה התינוק". הן בכוונה הכללית של התפילה – עמידה לנוכח ובקשת פני ה'
שצריכה להיות כדעת התינוק; והן בנוגע לביאורים הפרטיים בתוך מלות התפילה,
שעליהם להתיישב ולהיות מובנים גם דרך ההסבר הפשוט, שגם תינוק מבין.

והגם שענין זה הוא בכל הענינים שבתורה, מ"מ [-מכל-מקום], כיון שענין
התפלה היא העלאה מלמטה למעלה, בידוד וזיכוך האדם, לכן בתפלה
ענין זה נוגע יותר (ע"ד [-על-דרך] שנתבאר לעיל בנוגע למצוות). ולכן,
במאמר שרש מצות התפלה מובא הענין דאני מתפלל לדעת זה התינוק.

אמנם, כמו שלמדנו העניין שהדברים העליונים יבואו דוקא מתוך ודרך הפשט הוא
שייך לכללות התורה והמצוות, אך מכיוון שעצם העניין של התפילה הוא פניה של
התחתונים לקב"ה, עליה מלמטה – המציאות האישית הגשמית, לאבא שבשמים – לכן
בתפילה מאד-מאד חשוב שכל הכוונות יהיו על גבי ומתוך "דעת זה התינוק אני
מתפלל". לכן הרבי הצמח-צדק הזכיר את הביטוי הזה תוך כדי ביאור היסודות העמוקים
ביותר אודות התפילה.

ת.

“עד הגל הזה” – מחיצה בין אוא”ס לאצילות ובין האצילות לבי”ע

ח) וזהו הקשר דשני הפסוקים שבהם מרומז הענין דל”ג בעומר, גל עיני ואביטה נפלאות מתורתך ועד הגל הזה, כי הגל שבין לבן ליעקב הוא דוגמת הגזירה והמחיצה בין העליונים להתחתונים שהיתה קודם מתן תורה.

כעת יובן הקשר הפנימי בין הפסוקים בתורה הרומזים ומכוונים ליום ל”ג בעומר: “עד הגל הזה” – הקמת הגל בין יעקב ללבן; ו”גל עיני וכו”.

משמעות העמדת גל’, היינו העמדת מחיצת אבנים שמגדירה ומחלקת בינינו – בין יעקב ללבן. על כן היא מרמזת על אותה גזירה מחיצה שהיתה קודם מתן תורה והפרידה בין עליונים לתחתונים:

ומבואר בסידור שער הל”ג בעומר, דבהגל שבין לבן ליעקב, שני ענינים. הגל שבין לבן העליון (שלמעלה מיעקב) ליעקב, והוא הפרסא שבין עולמות הא”ס [האין-סוף] שלמעלה מאצילות ואצילות. והגל שבין יעקב ולבן התחתון, הפרסא שבין אצילות לבי”ע [לבריאה-יצירה-עשיה]. והרמז דל”ג בעומר בפסוק זה הוא, שע”י רשב”י נתברר הגל והמחיצה, ⁴³ המחיצה שבין לבן העליון ליעקב וגם המחיצה שבין יעקב ללבן התחתון. היינו, שגם בבי”ע ועד בעולם העשי’ יהי גילוי האצילות וגם גילוי האוא”ס [האור-אין-סוף] שלמעלה מאצילות.

אדמו”ר הזקן מבאר כי ה’גל’ בין יעקב ללבן מבטא שני ענינים שונים, שני משמעויות של מחיצה בין יעקב – המבטא את עולם האצילות, ל’לבן’, על פי שני רבדים ב’לבן’ עצמו: העליון, וזה שאנו מכירים פה בארץ.

ישנו ‘לבן’ המרמז על ה’לובן העליון’^{טז} – מדרגה מאד-מאד גבוהה שהיא למעלה אפילו מעולם האצילות(!), וה’גל’ מסמל את הפער והמחיצה שיש בין עולם האצילות ל’עולמות האין-סוף’; וישנו את הלבן התחתון, שה’גל’ בינו ליעקב מבטא את הפער והמחיצה (פרסא) שיש בין האצילות לעולמות בריאה-יצירה-עשיה.

על-פי זה, הקשר בין “עד הגל הזה” לל”ג בעומר הוא, שבל”ג בעומר על-ידי רשב”י התבררו המחיצות הללו – האצילות (נוכחות מלאה רק של הקב”ה) יכול להתגלות בבי”ע (העולמות הנבראים); והאין-סוף (אור ה’ מצד עצמו) יכול להתגלות בעולם האצילות (אור ה’ המתייחד בספירות).

^{טז} ‘לבן’ אמנם מתואר כרשע גדול, אך הוא רומז לכתר העליון – המקור לכל מציאות החסדים בעולם (‘לובן-חסד עליון’), שאין אצלו שום ‘דין’ (‘שחור’), והוא רק מרחם על כל הנבראים. וכמו שכתוב ‘לית שמאלא בהאי עתיקא’ – ‘אין שמאל (צד הגבורה והדין, ‘שמאל דוחה’) באותו הכתר’. אך כאשר מדרגה זו של הרחמים הפשוטים (שאינה מבדילה בין טוב לרע אלא מרחמת על כולם) מתגלית במציאות של העולם הזה, היא מאבדת את הישרות כמו שרואים בשקרים של לבן (מכיוון שלמעלה מידה זו לא מבדילה ולא מחלקת בין טוב לרע ובין אמת לשקר, גם למטה במציאות האינטרסנטית היא לא מבדילה בין אמת לשקר, היא לא רואה משהו רע בלשקר וכו’). מתוך המאמר השבועי ויצא תשפ”ה, “וללבן שתי בנות”.

וענין זה הוא גם התוכן דפסוק השני שמרמז על ל"ג בעומר, גל עיני ואביטה נפלאות מתורתך, שגם כענינים שבנגלה דתורה (כי"ע), וגם בלבושא דאורייתא, בהסיפורים דתורה (עשי'), יהי' בגילוי הנפלאות דתורה, בחי' נשמתא דאורייתא (אצילות) וגם בחי' נשמתא דנשמתא (למעלה מאצילות).

זהו גם הענין של הפסוק "גל עיני ואביטה נפלאות מתורתך", כמו שהתבאר. שבתוך הנגלות (עולמות בי"ע, העולמות הנגלים) של התורה (עד מדרגת הלבוש והסיפורים שבעולם העשיה), יתגלו ה"נפלאות" של התורה, הסוד, הנשמה (אצילות); וכן שבנשמה (אצילות) עצמה תתגלה ה'נשמה לנשמה' - האין-סוף.

ט. "גל עיני" דרך "עד הגל הזה" - גילוי הפנימיות מצד האדם על-ידי שמגלים את תכלית הצמצום

(ט) ולהוסיף, דע"פ הידוע שכל הענינים שבתורה הם בתכלית הדיוק, צריך לומר, דזה שהפסוק עד הגל הזה [שמדבר בענין הגל והמחיצה שבין לבן ליעקב] מרמז על ל"ג בעומר שענינו הוא בידוד הגל והמחיצה, הוא, כי זה שהסימן והעדות על אני לא אעבור אליך גו' אתה לא תעבור אלי גו' הי' שעשו גל, ולא שעשו חומה, הוא לרמז שעשיית המחיצה מלכתחילה היא באופן שיש נתינת מקום שיהי' אני אעבור אליך ואתה תעבור אלי. והיינו, שהכוונה בעשיית המחיצה בין העליונים והתחתונים מלכתחילה היא בכדי שאח"כ יהי' החיבור דעליונים ותחתונים.

מכיוון שהתורה (גם תורה שבע"פ שמגלים לנו תלמידי החכמים שבכל דור) תורת אמת ומדויקת, ניתן לדייק מהפסוק ש"עד הגל הזה" שקושר לל"ג בעומר - אודות ל"ג בעומר עצמו.

והיינו, שיעקב ולבן הקימו ביניהם גל ולא הקימו חומה. משמעות הדבר היא שהם לא עשו מחיצה בצורה כחומה שלא עשויה אי-פעם להיבקע, אלא דוקא גל אבנים, נמוך, המסמל שבאמת מתישהו יהיה מעבר בין הצדדים במחיצה הזו. ענין המחיצה מראש הוא על-מנת שאחר-כך יהיה החיבור.

מכך נלמד גם על המחיצה בין עליונים ותחתונים - שנתבטלה בל"ג בעומר, שהיא מראש נועדה בשביל שיהיה אחר-כך חיבור עליונים ותחתונים.

וזה שבתחלה הי' צריך להיות המחיצה בין העליונים להתחתונים, הוא, כי הכוונה דדירה בתחתונים היא שהדירה תהי' בתחתון שאין תחתון למטה ממנו, ולכן היתה התהוות התחתונים ע"י מחיצה, דלא רק

שבפועל אין מאיר בהם הגילוי דהעליונים אלא שישנה מחיצה ביניהם שהוא סימן ועדות שיהי' לא אעבור אליך ולא תעבור אלי, בכדי שע"י העבודה דישראל יהי' החיבור גם דתחתונים אלה [שיש גזירה שלא יתחברו עם העליונים] עם העליונים.

אמנם, אם המחיצה מראש נועדה בשביל שנעבור אותה, מדוע היה צריך אותה מלכתחילה?!

התשובה היא, שהכוונה בבריאת העולם היא "נתאוה הקב"ה להיות לו דירה בתחתונים", הקב"ה רוצה לשכון-להתחבר דוקא בעולם הזה הגשמי התחתון. לשם כך [לא מספיק רק לא לגלות את האור] אלא היה צורך לעשות מחיצה שתבדיל בינו לעולמות, על מנת שיהיו באמת 'תחתונים' ו'רחוקים' מהקב"ה.

אמנם, מחיצה זו נעשתה מראש בשביל הכונה "להיות לו יתברך דירה" - שיהיה חיבור עליונים ותחתונים. חיבור עם התחתונים באמת, שנגזר עליהם לא להתחבר עם הקב"ה.

וזהו שהרמז דל"ג בעומר הוא בפסוק עד הגל הזה, כי זה שרשב"י בירר הגל והמחיצה הוא שעל ידו נתגלה ענין הפנימי דהצמצום עצמו, שהכוונה בהצמצום [שהיא ענינו הפנימי] היא בשביל הגילוי.

על כן ל"ג בעומר מרומז בפסוק "עד הגל הזה", כי הבירור¹⁷ שרשב"י עשה במחיצה - בשביל שיהיה חיבור עליונים ותחתונים - הוא שמראש ענינה היה בשביל הגילוי. הוא בירר וגילה את הפנימיות של הצמצום עצמו, שכוונתו היא בשביל הגילוי, בעולמות התחתונים.

וזהו שהרמז דל"ג בעומר בפסוק גל עיני ואביטה נפלאות מתורתך למדין מהרמז דל"ג בעומר שבפסוק עד הגל הזה, כי עיקר החידוש והעילוי דגל עיני ואביטה נפלאות מתורתך הוא שראיית הנפלאות דתורה תהי' (לא רק מפני שהנפלאות יהיו בגילוי, אלא) ע"י גל עיני, שהקב"ה יפקח את עיני האדם ויראה האדם את הנפלאות דתורה מצד ענינו של האדם (כנ"ל סעיף ד), ובכדי שהאדם התחתון יוכל לראות הנפלאות דתורה מצד ענינו, הוא ע"י הענין דל"ג בעומר המרומז בעד הגל הזה - גילוי ענינו הפנימי דהצמצום, שהצמצום הוא בשביל הגילוי.

כעת יובן מדוע הקשר של הפסוק "גל עיני" לל"ג בעומר נלמד דוקא מ"עד הגל הזה" (כמבואר בתחילת המאמר). עיקר החידוש של גילוי נפלאות התורה הוא "גל עיני

¹⁷ והיינו רק 'בירור' ולא בקיעה של המחיצה, כמו שגם מתבאר ומתבהר לקמן, שמבררים את תכלית הגל עצמו ולא מבטלים אותו ומתגברים עליו. ודוק.

ואביטה" - שעניינם שלנו, האדם התחתון יראו את הנפלאות. שנוכל לראות את הנפלאות ופנימיות התורה מתוך החיים הפשוטים שלנו, מציידנו לגמרי. בשביל שנוכל באמת לראות את הדברים מתוכנו, צריך לגלות שאנחנו לא מוגדרים כתחתונים לעולם - בגלל המחיצה, אלא שהמחיצה היא רק 'גל' ומראש ענינה הוא שהקב"ה יתגלה גם מצד חיינו הפשוטים, מצד התחתונים. על-כן הגילוי של "גל עיני" תלוי דוקא ב"עד הגל הזה" - המגלה שכונת הצמצום היא בשביל הגילוי, שהקב"ה יתגלה בתחתונים.

י. תורת החסידות - גילוי הפנימיות מצד האדם - מביא לביאת משיח צדקנו
בב"א!

י(ו"ד) וע"י לימוד והפצת פנימיות התורה, תורתו של רשב"י, ובפרט כמו שנתגלתה בתורת החסידות, גילוי באופן דיתפרנסון, הבנה והשגה, ועד שהשכל דהאדם הלומד נעשה חד עם הענין שלומד [שהוא ע"ד המבואר לעיל בענין גל עיני, שראיית הנפלאות דתורה היא מצד ענינו של האדם עצמו], זוכים לגילוי פנימיות התורה שיהי' לע"ל, שהגילוי אז יהי' נוסף על מצד מלמעלה אלא שזה יהי' ענינו דהעולם, כמ"ש הרמב"ם ולא יהי' עסק כל העולם אלא לדעת את ה' בלבד כו' שנאמר כי מלאה הארץ דיעה את ה' כמים לים מכסים, בגאולה האמיתית והשלימה ע"י משיח צדקנו, בקרוב ממש.

על-ידי לימוד והפצת פנימיות התורה, תורתו של רשב"י, ובמיוחד כמו שהיא באה בהסבר והרחבה באופן שמזין ומחיה את הנפש (יתפרנסון) בתורת החסידות - עד שהדברים חודרים באדם והוא רואה אותם מתוך מציאותו הפשוטה, "גל עיני ואביטה נפלאות מתורתך" כמבואר באריכות במאמר; זוכים לגילוי פנימיות התורה שתתגלה לעתיד-לבא. המעלה בגילוי לעתיד-לבא היא לא רק מצד הגילוי מלמעלה, אלא גם מצד שזה מה שיעניין אותנו בעולם, ככה נראה במציאות הפשוטה שלנו. וכדברי הרמב"ם: "ולא יהיה עסק כל העולם אלא לדעת את ה' בלבד כו', שנאמר "כי מלאה הארץ דעה את ה' כמים לים מכסים"!

"בגאולה האמיתית והשלימה ע"י משיח צדקנו, בקרוב ממש!"

בס"ד

ד"ה גל עיני' התשל"ז

ספר המאמרים לרבי מליובאוויטש

מבואר

פתיחה: "גל עיני ואביטה נפלאות מתורתך", "ער הגל הזה"

גל עיני ואביטה נפלאות מתורתך,

וכתב אדמו"ר מהר"ש במאמרו ע"פ [-על פסוק] זה, דע"פ מ"ש בסידור שער הל"ג בעומר שהרמז בתורה על ל"ג בעומר הוא בפסוק עד הגל הזה, גם הפסוק גל עיני יתבאר על ל"ג בעומר.

וע"פ הידוע שכל הענינים שכתורה הם בתכלית הדיוק, יש לומר, דזה שהענין דל"ג בעומר שבפסוק גל עיני גו' למדין מהענין דל"ג בעומר שבפסוק עד הגל הזה, הוא, כי בכדי לבוא לענין גל עיני גו' הוא ע"י עד הגל הזה.

"גל עיני" – שייכות הפסוק לל"ג בעומר, גילוי פנימיות ('נפלאות') התורה

(ב) והנה השייכות דפסוק זה לל"ג בעומר יום ההסתלקות דרשב"י (בפשטות) הוא, כי ענינו של רשב"י הוא – שעל ידו הי' הגילוי דפנימיות התורה [וכמבואר בכ"מ, שהגילוי דתורה הנגלית הי' ע"י משה רבינו והגילוי דפנימיות התורה הי' ע"י רשב"י], ועיקר הגילוי הי' ביום הסתלקותו, כדאיתא בזהר שביום הסתלקותו גילה לתלמידיו "מלין קדישין" שלא גילה במשך כל ימי חייו (כי הענינים שגילה אז היו ענינים נעלים ביותר שאפילו רשב"י הי' מקודם ירא לגלותם). וע"י כתיבת המלין קדישין (ע"פ הציווי שלו), נתגלו אח"כ לכל ישראל, ועד שנתגלו באופן דיתפרנסון, בהבנה והשגה. שגם המשכת גילוי זה (הגילוי לכל ישראל ובאופן דיתפרנסון) היתה ביום הסתלקות רשב"י (ע"י כתיבתן של המלין קדישין אז, ע"פ הציווי שלו).

ולחוסף, דע"פ הידוע שביום הסתלקותו של אדם מתגלה הפנימיות של כל עבודתו שעבד במשך כל ימי חייו, מובן, דביום הסתלקות רשב"י, נתגלה גם הפנימיות של הסודות שגילה במשך כל ימי חייו.

ובכל שנה ושנה, ביום ל"ג בעומר, חוזר וניערור הגילוי שהי' בל"ג בעומר בפעם הראשונה – גילוי פנימיות התורה (תורתו של רשב"י). וכמובן גם מהמבואר בכ"מ [-בכמה מקומות] דבל"ג בעומר הוא מתן תורה דפנימיות התורה, בדוגמת חג השבועות שהוא זמן מתן תורה בכלל. דמזה מובן, דכמו שמתן תורה בחג השבועות הוא בכל שנה ושנה, כמו"כ מתן תורה דפנימיות התורה בל"ג בעומר הוא בכל שנה ושנה.

וזהו שענין ל"ג בעומר מדומז בפסוק גל עיני ואביטה נפלאות מתורתך, כי נפלאות שבתורה הוא פנימיות התורה, וענין גל גו' נפלאות הוא גילוי (גל מלשון גילוי) הנפלאות דתורה (פנימיות התורה) שנמשך בג"ל (כל"ג בעומר).

"נפלאות" – נשמתא דאורייתא; שאלה בדברי הצ"צ

ג) ומבאר בהמאמר, דבנפלאות שבתורה (פנימיות התורה) שתי דרגות. והענין הוא, דאיתא בזהר שבתורה יש לבוש, גוף, נשמה ונשמה לנשמה.

גליא דתורה הוא הלבוש והגוף דתורה [הסיפורים דתורה – לבוש, וההלכות דתורה – הגוף], והנשמה דתורה היא פנימיות התורה, שנחלקת בכללות לשתי דרגות. רזין דאורייתא (סתים) – נשמתא, ורזין דרזין (סתיםא דכל סתיםא) – נשמתא לנשמתא.

והבקשה גל עיני ואביטה נפלאות מתורתך (נפלאות לשון רבים) היא שיראה את שתי הדרגות דנפלאות שבתורה, רזין ורזין דרזין.

ומבאר, שנשמתא היא בחינת נר"ן [נפש-רוח-נשמה], ונשמתא לנשמתא היא בחינת ח"י [חיה-יחידה]. ואולי יש לומר, שהענינים דפנימיות התורה שגילה רשב"י במשך כל ימי חייו הם בחינת נשמתא דאורייתא, והענינים שגילה ביום הסתלקותו הם בחינת נשמתא לנשמתא.

והנה ברשימות הצ"צ [הצמח-צדק] לתהלים עה"פ [על הפסוק] גל עיני ואביטה נפלאות מתורתך מביא מאמר הזהר הנ"ל שבתורה יש לבושא וגופא ונשמתא ונשמתא לנשמתא, ומבאר, שהבקשה גל עיני ואביטה נפלאות היא שיראה לא רק הלבוש לבד אלא גם נשמתא. ובהמשך הענין מביא פירוש השל"ה דאביטה נפלאות הוא כוונת המצוות. ולאחרי שמביא פירוש השל"ה ממשיך לבאר שנפלאות הוא פנימיות התורה, נשמתא דאורייתא. וצריך להבין, דלכאורה הי' צריך תחלה לסיים ביאור הפירוש שנפלאות הוא נשמתא דאורייתא ולאח"כ להביא עוד פירוש שנפלאות הוא כוונת המצוות, ומזה שמביא פירוש זה באמצע הביאור שנפלאות הוא נשמתא דאורייתא, משמע, שהפירוש שנפלאות הוא כוונת המצוות נוגע לביאור והבנת הפירוש דאביטה נפלאות הוא שיראה נשמתא דאורייתא.

עיקר ענין מתן תורה הוא "ואביטה" – שהגילויים העליונים יהיו מצד התחתונים

ד) ויובן זה בהקדים מ"ש [מה שכתוב] גל עיני גו' שמבקש מהקב"ה שיפקח את עיניו, דלכאורה, כיון שהסיבה לזה שע"ד [שעל דרך] הרגיל אין רואים את הנפלאות דתורה הוא (לא מצד החסרון דהכלים, אלא) לפי שהנפלאות הם מכוסים ונעלמים [ויש לומר, שההעלם דבחינת נשמתא דאורייתא הוא מפני שהיא מלוכשת בהגוף דתורה (גליא דתורה) שמעלים על הנשמה, וההעלם דבחינת נשמתא לנשמתא דאורייתא הוא (לא שהיא מלוכשת באיזה דבר שמעלים עלי', אלא) שמצד עצמה היא כהעלם, העלם שלמעלה מגילוי], הוה לי' לבקש שהקב"ה יגלה את הנפלאות דתורה, ומדי הבקשה גל עיני שהקב"ה יפקח את עיניו.

ונקודת הביאור בזה, ע"פ מה דאיתא במדרש, משל למלך שגזר ואמר בני רומי לא ירדו לסוריא ובני סוריא לא יעלו לרומי, כך כשברא הקב"ה את העולם גזר ואמר השמים שמים לה' והארץ נתן לבני אדם, כשביקש ליתן התורה ביטל הגזירה ואמר התחתונים יעלו לעליונים והעליונים ירדו לתחתונים, ואני המתחיל, שנאמר וירד הוי' על הר סיני וכתוב ואל משה אמר עלה אל הוי'.

ומכאן במק"א [-במקום אחר], דהטעם שאומר התחתונים יעלו לעליונים לפני והעליונים ירדו לתחתונים, אף שירידת העליונים למטה היתה קודם, אני המתחיל, הוא, כי תכלית הכוונה דמתן תורה הוא התחתונים יעלו לעליונים [שיהיו כלי לגילוי אלקות, ויתירה מזה שגם המשכת הגילוי בהם תהי' מצד ענינם וע"י עבודתם], אלא שבכדי שיוכל להיות עליית התחתונים למעלה הוא ע"י ירידת העליונים למטה, שהיא ההתחלה והנתינת כח על עליית התחתונים למעלה.

ועד"ז הוא במתן תורה דפנימיות התורה שכל"ג בעומר, שהכוונה בביטול הגזירה והמחיצה בין עליונים ותחתונים בנוגע לפנימיות התורה היא, שהגילוי דפנימיות התורה שנמשך להאדם יהי' (גם) מצד האדם. וזהו גל עיני ואביטה נפלאות מתורתך, שהקב"ה יפקח את עיני האדם ויראה את הנפלאות שבתורה (לא רק ע"י שהנפלאות יהיו בגילוי, אלא גם) מצד ענינו של האדם.

ועפ"ז יש לבאר מ"ש בהמאמר דפירוש גל עיני ואביטה נפלאות מתורתך הוא שראיית הנפלאות דתורה (נשמתא דאורייתא ונשמתא לנשמתא) תהי' מתורתך, מתורה הנגלית, דלכאורה, הרי העיקר הוא שיראה הנפלאות דתורה, ומהו היתרון בזה שיראה אותם ע"י הענינים שבגליא דתורה.

ויש לומר הביאור בזה, דכל הענינים שבעולם ושכאדם, התחלתם הוא בתורה. ולכן, ע"י שראיית הנפלאות דתורה (דהאדם) היא ע"י ענינים אלה שבגליא דתורה, היינו שהגוף והלבוש דתורה עצמו מגלה את הנשמה והנשמה לנשמה דתורה, ע"ז נעשה עד"ז [-על-דרך-זה] גם בהאדם העוסק בתורה, דזה שרואה את הנפלאות דתורה הוא (גם) מצד ענינו דהאדם.

עליונים ירדו לתחתונים – תורה; תחתונים יעלו לעליונים – מצוות.

ה) והנה שני הענינים הנ"ל שבביטול הגזירה והמחיצה בין עליונים לתחתונים שנתחדשו במתן תורה הם בכללות יוטר תורה ומצוות. דענין ירידת העליונים למטה שנתחדש במתן תורה הוא בעיקר בתורה, וענין עליית התחתונים למעלה שנתחדש במתן תורה הוא בעיקר במצוות.

והענין הוא, דמהחילוקים בין תורה למצוות הוא, דהתורה היא דבר ה', חכמתו של הקב"ה, אלא שירדה למטה ונתלכשה בשכל אנושי בכדי שהאדם יוכל להבינה ולהשיגה, והמצוות שהם ציוויים להאדם, הכוונה והמבוקש בהם היא (לא הציווי עצמו, אלא) קיום הציווי שהאדם מקיים. וזהו שהענין דירידת העליונים למטה הוא בעיקר בתורה, דהתורה, שהיא חכמתו של הקב"ה, מקומה למעלה, וזה שהתורה ניתנה למטה ונתלכשה בשכל אנושי ובדברים גשמיים הו"ע ירידת העליונים לתחתונים (משא"כ [-מה-שאין-כן] בנתינת המצוות למטה אין מודגש כ"כ הענין דירידת העליונים למטה, שהרי אדרבה, ענינם של המצוות (ציוויים) הוא שהאדם יקיים אותם).

וענין התחתונים יעלו לעליונים הוא בעיקר במצוות. דבתורה, כיון שגם לאחר שירדה למטה היא דבר ה', לכן, גם בלימוד ועסק התורה דהאדם נרגש בעיקר בהמשכה מלמעלה, שהתורה שהיא חכמתו של הקב"ה נמשכת ומתלבשת בשכלו של האדם, ולא הכירור והזיכרון דשכל האדם. והענין שהתחתונים יעלו לעליונים מודגש בעיקר במצוות, דכיון שענין המצוות (ציוויים) הוא שהאדם יקיים את המצוות (כנ"ל), והכוונה בזה היא בכדי לצרף את הבריות, בכדי לברר ולזכך ולהעלות הכחות והאברים של האדם שמקיים את המצוה וגם את הדברים שבעולם שבהם מקיימים את המצוה ולעשותם כלים לאלקות, ענין המצוות הוא עליית התחתונים למעלה.

וע"פ מה שנתבאר לעיל (סעיף ד) שעיקר הכוונה בביטול הגזירה דמתן תורה הוא שהתחתונים יעלו למעלה, וכמו"כ [וכמו"כ] הוא בנוגע לביטול הגזירה והמחיצה בנוגע לפנימיות התורה (גל עיני ואביטה נפלאות מתורתך) שהעיקר הוא העלי' מלמטלמ"ע [-מלמטה למעלה], צריך לומר, דבאביטה נפלאות מתורתך נכלל גם ענין המצוות כמו שהם מצד נשמתא דאורייתא.

ולכן מביא הצ"צ פירוש השל"ה דנפלאות מתורתך הם כוונת המצוות. והענין הוא, דבכדי שקיום המצוות יהי' כדבעי הוא ע"י לימוד התורה, דתלמוד מביא לידי מעשה. ויש לומר, דבכדי שמעשה המצוה (הגוף של המצוה) יהי' כדבעי הוא ע"י לימוד גליא דתורה (הגוף דתורה), ובכדי שכוונת המצוות (הנשמה דהמצוות) תהי' כדבעי הוא ע"י לימוד פנימיות התורה (נשמתא דאורייתא).

כוונת המצוות על-פי סוד – מתוך ההבנה הפשוטה והנמוכה ביותר

(ו) והנה כמו שכלימוד התורה (אפילו כנגלה דתורה, ומכש"כ בפנימיות התורה) יש ריבוי מדרגות עד אין קץ, כמו"כ הוא בקיום המצוות, אפילו במעשה המצוות ומכש"כ בכוונת המצוות, שיש בזה ריבוי מדרגות. ועפ"ז יובן מה שידוע שממעשה המצוות נעשים לכושים להנשמה בג"ע [-בג"ע] התחתון ומכוונת המצוות נעשים לכושים בג"ע העליון, דלכאורה, הרי גם בג"ע התחתון עצמו, וכן בג"ע העליון עצמו, יש ריבוי מדרגות, ואיך אפשר שכל המדרגות יהיו אותם הלבושים. והביאור בזה, דבמעשה המצוות וכן בכוונת המצוות יש ריבוי מדרגות כנ"ל.

והנה הגם שכוונת המצוה היא נשמת המצוה ששייכת בכלל לנשמתא דאורייתא, מ"מ, כו"כ ענינים דכוונת המצוות הם גם כנגלה דתורה. הן בנוגע הכוונה הכללית דמצוות (שכל המצוות בשוה) לקיים רצון ה' – דכוונה זו היא גם ע"פ נגלה דתורה (אלא שע"י לימוד פנימיות התורה, הכוונה והרצון דהאדם לקיים רצון ה' הוא באופן נעלה יותר), וגם הכוונות הפרטיות שכל מצוה בפרט, הרי הטעם והכוונה דכו"כ מצוות נתפרש גם כנגלה דתורה, גם ע"פ דרך הפשט [ועד שהטעם דכו"כ מצוות מפורש בקרא], ומכש"כ [-ומכל-שכן] ע"פ דרך הרמז והדרוש, אלא שהטעם והכוונה דהמצוות שע"פ דרך הסוד (פנימיות התורה) הוא נעלה הרבה יותר, ועי"ז מיתוסף עומק וכו' גם בהטעם שע"פ נגלה.

ויש לומר, דכמו שבנוגע לראיית הנפלאות דתורה, הבקשה גל עיני ואביטה נפלאות מתורתך היא שראיית הנפלאות דתורה (נשמטא ונשמטא לנשמטא) תהי' מתורתך, מענינים אלה שבגליא דתורה, מהגוף דתורה וגם מהלבוש דתורה (כנ"ל סעיף ד), עד"ז הוא בנוגע לכוונת המצוות, שהנפלאות דכוונת המצוות [כוונות האריז"ל, ולמעלה יותר] צריכים לראותם מתוך הכוונות שע"ד הפשט, ויתרה מזו – מתוך הכוונות ע"ד הפשט המוכנים לכן חמש למקרא [שהם דוגמת לבושא דאורייתא, הסיפורים דתורה, שגם תינוקות לומדים אותם].

כוונות התפילה – דוקא מתוך "דעת התינוק"

ז) ולהוסיף, דבכוונת המצוות, נוגע ענין זה [שענינים הכי נעלים ידעו מענינים אלה כמו שהם בפשטות] עוד יותר מאשר בתורה. כי היתרון בזה שידיעת הנפלאות היא מהענינים שבפשטות הוא שע"ז תהי' ידיעת הנפלאות דהאדם גם מצד ענינו (כנ"ל סעיף ד), וכיון שענין המצוות הוא לצרף בהן את הבריות (כנ"ל סעיף ה), לפעול בירור וזיכוך בהאדם המקיים את המצוה, [דעיקר הבירור והזיכוך הוא ע"י כוונת המצוות, וכל שהכוונה היא נעלית יותר, הבירור והזיכוך הוא נעלה יותר], לכן, בענין המצוות נוגע עוד יותר שידיעת הנפלאות דכוונת המצוות תהי' מתוך הכוונות שבפשטות.

ועפ"ז יש לבאר מה שמביא הצ"צ במאמר שרש מצות התפלה הלשון אני מתפלל לדעת זה התינוק. דלכאורה, במאמר שרש מצות התפלה מבאר ענין התפלה [בכלל, וגם כמה ענינים פרטיים דתפלה] ע"פ קבלה, ועוד יותר – ע"פ חסידות, ומה מקום במאמר זה להביא הענין דאני מתפלל לדעת זה התינוק. ויש לומר, שבזה מרמז, שהכוונות דתפלה בדרגות הכי נעלות צריכות להיות קשורות עם ענין התפלה כמו שהיא לדעת התינוק, הן בנוגע לכללות ענין התפלה – שידיעת ענין התפלה בדרגות הכי נעלות תהי' גם מענין התפלה כמו שתינוק מבין, והן בנוגע לביאור הענינים (הפסוקים, בקשות וכו') שאומרים בתפלה, שהביאורים הכי נעלים צריכים להיות בהתאם [ועד שידיעתם תהי' מתוך] פירוש המילות דתפלה כמו שתינוק מבין.

והגם שענין זה הוא בכל הענינים שבתורה, מ"מ [מכל-מקום], כיון שענין התפלה היא העלאה מלמטה למעלה, בירור וזיכוך האדם, לכן בתפלה ענין זה נוגע יותר (ע"ד [על-דרך] שנתבאר לעיל בנוגע למצוות). ולכן, במאמר שרש מצות התפלה מובא הענין דאני מתפלל לדעת זה התינוק.

"עד הגל הזה" – מחיצה בין אוא"ס לאצילות ובין האצילות לבי"ע

ח) וזהו הקשר דשני הפסוקים שבהם מרמז הענין דל"ג בעומר, גל עיני ואביטה נפלאות מתורתך ועד הגל הזה, כי הגל שבין לבן ליעקב הוא דוגמת הגזירה והמחיצה בין העליונים להתחתונים שהיתה קודם מתן תורה.

ומבואר בסידור שער הל"ג בעומר, דבהגל שבין לבן ליעקב, שני ענינים. הגל שבין לבן העליון (שלמעלה מיעקב) ליעקב, והוא הפרסא שבין עולמות הא"ס [האין-סוף] שלמעלה מאצילות ואצילות. והגל שבין יעקב ולבן התחתון, הפרסא שבין אצילות לבי"ע [לבריאה-יצירה-עשיה]. והרמז דל"ג בעומר בפסוק זה הוא, שע"י רשב"י נתברר הגל והמחיצה שבין לבן העליון ליעקב וגם המחיצה שבין יעקב ללבן התחתון. היינו, שגם בבי"ע ועד בעולם העשי' יהי' גילוי האצילות וגם גילוי האוא"ס [האור-אין-סוף] שלמעלה מאצילות.

וענין זה הוא גם התוכן דפסוק השני שמרמז על ל"ג בעומר, גל עיני ואביטה נפלאות מתורתך, שגם בענינים שבנגלה דתורה (בי"ע), וגם בלבושא דאורייתא, בהסיפורים דתורה (עשי'), יהי' בגילוי הנפלאות דתורה, בחי' נשמתא דאורייתא (אצילות) וגם בחי' נשמתא דנשמתא (למעלה מאצילות).

"גל עיני" דרך "עד הגל הזה" – גילוי הפנימיות מצד האדם על-ידי שמגלים את תכלית הצמצום

ט) ולהוסיף, דע"פ הידוע שכל הענינים שכתורה הם בתכלית הדיוק, צריך לומר, דזה שהפסוק עד הגל הזה [שמדבר בענין הגל והמחיצה שבין לבן ליעקב] מרמז על ל"ג בעומר שענינו הוא בירור הגל והמחיצה, הוא, כי זה שהסימן והעדות על אני לא אעבור אליך גו' אתה לא תעבור אלי גו' הי' שעשו גל, ולא שעשו חומה, הוא לרמז שעשיית המחיצה מלכתחילה היא באופן שיש נתינת מקום שיהי' אני אעבור אליך ואתה תעבור אלי. והיינו, שהכוונה בעשיית המחיצה בין העליונים והתחתונים מלכתחילה היא בכדי שאח"כ יהי' החיבור דעליונים ותחתונים.

וזה שכתחלה הי' צריך להיות המחיצה בין העליונים להתחתונים, הוא, כי הכוונה דדירה בתחתונים היא שהדירה תהי' בתחתון שאין תחתון למטה ממנו, ולכן היתה התהוות התחתונים ע"י מחיצה, דלא רק שכפועל אין מאיד בהם הגילוי דהעליונים אלא שישנה מחיצה ביניהם שהוא סימן ועדות שיהי' לא אעבור אליך ולא תעבור אלי, בכדי שע"י העבודה דישאל יהי' החיבור גם דתחתונים אלה [שיש גזירה שלא יתחברו עם העליונים] עם העליונים.

וזהו שהרמז דל"ג בעומר הוא בפסוק עד הגל הזה, כי זה שרשב"י בירר הגל והמחיצה הוא שעל ידו נתגלה ענין הפנימי דהצמצום עצמו, שהכוונה בהצמצום [שהיא ענינו הפנימי] היא בשביל הגילוי.

וזהו שהרמז דל"ג בעומר בפסוק גל עיני ואביטה נפלאות מתורתך למדין מהרמז דל"ג בעומר שבפסוק עד הגל הזה, כי עיקר החידוש והעילוי דגל עיני ואביטה נפלאות מתורתך הוא שראיית הנפלאות דתורה תהי' (לא רק מפני שהנפלאות יהיו בגילוי, אלא) ע"י גל עיני, שהקב"ה יפקח את עיני האדם ויראה האדם את הנפלאות דתורה מצד ענינו של האדם (כנ"ל סעיף ד), ובכדי שהאדם התחתון יוכל לראות הנפלאות דתורה מצד ענינו, הוא ע"י הענין דל"ג בעומר המרמז בעד הגל הזה – גילוי ענינו הפנימי דהצמצום, שהצמצום הוא בשביל הגילוי.

תורת החסידות – גילוי הפנימיות מצד האדם – מביא לביאת משיח צדקנו בב"א!

(יו"ד) וע"י לימוד והפצת פנימיות התורה, תורתו של רשב"י, ובפרט כמו שנתגלתה בתורת החסידות, גילוי באופן דיתפרנסון, הבנה והשגה, ועד שהשכל דהאדם הלומד נעשה חד עם הענין שלומד [שהוא ע"ד המבואר לעיל בענין גל עיני, שראיית הנפלאות דתורה היא מצד ענינו של האדם עצמו], זוכים לגילוי פנימיות התורה שיהי' לע"ל, שהגילוי אז יהי' נוסף על מצד מלמעלה אלא שזה יהי' ענינו דהעולם, כמ"ש הרמב"ם ולא יהי' עסק כל העולם אלא לדעת את ה' בלבד כו' שנאמר כי מלאה הארץ דיעה את ה' כמים לים מכסים, בגאולה האמיתית והשלימה ע"י משיח צדקנו, בקרוב ממש.

נקודה למחשבה:

‘הוא מקובל גדול’, ‘אחרי שאשיג ואהיה צדיק גדול אוכל ללמוד קבלה’...

תורת הסוד נשמעת לנו כמו דבר רחוק, דבר גבוה, דבר שבשבילו צריך לפרוש מעולם, משהו קצת ‘מיסטי’-רוחני רחוק מחיי היומיום ולימוד התורה השגרתית.

אבל, לא זוהי תכלית פנימיות-התורה, ואולי אפילו להיפך.

“הנה, ענין הנפלאות, קצה העליון, קאי על בחי’ פנימיות עתיק, ובזה נכלל גם הבחינה שלמעלה מגדר קצוות... דזה קאי על עצמותו ומהותו ית’, ובחינה זו שלמעלה מגדר קצוות נמשכת למטה בקצה התחתון, בבחי’ עשי” (מתוך המאמר שלנו, בגרסתו הלא-מוגהת”ח).

תכלית הנפלאות, פנימיות התורה, היא חיבור קצוות.

האדם השלם על-פי פנימיות התורה אינו (רק) אחד ‘גבוה’ ו‘עליון’ שעוסק ביחודים בחדרו, אלא דוקא מי שרואה את האלוקות משתקפת בעולם-הזה הגשמי. מי שרואה את כל חלקי התורה כרבדים פנימיים אחד על גבי השני. מי שרואה את הנסתר בתוך הנגלה.

אדם כזה רואה מתוך המציאות שלנו את פנימיות התורה, את דבר ה’ המדבר אלינו. לא עוד שהקב”ה נשאר למעלה ואנחנו ‘מנותקים’ חלילה ממנו. אנחנו מבררים ומגלים שתכלית הסיבה של הפער בין האלוקות לבינו היא בשביל שהאלוקות תתגלה דוקא בתוך המציאות שלנו, הגשמית, האנושית.

לכן, אם נרצה לתת דוגמה לסימן טוב לכך שלימוד החסידות והפנימיות אצלי הוא אמיתי ומכוון: הרי זה יבחן האם אני מתחיל לזהות את המאמרים בתקשורת גם עם הזולת, עם נשמות אלוקיות פה בעולם הזה; אם כשאני לומד שהקב”ה משגיח על כל פרט אני מבין ורואה שלא הכונה לאיזה ‘השגה’, אלא משהו שבאמת נוכח ביום-יום.

יהודי מופלא שהיה דוגמה חיה ומאירה לעניין הזה היה רבי בנימין-דב רונצוויג ע”ה.

כשהוא היה לומד חסידות היה לו מאד-מאד חשוב שהדבר יתיישב ויתאים בחיים הפשוטים. לא יכול להיות שנגזר עלינו להשאר מנותקים מהקב”ה, ודאי שהוא מדבר אלינו ומשתקף בתוך המציאות שלנו. הפשוטה. האנושית. המבקשת לגלות את המעבר.

^ח המאמר הזה הוא מתוך ששת הכרכים (‘מלוקט’) שעשו להם עריכה משמעותית והרבי הגיה ואישר את הדברים. אמנם, ישנם דברים שנאמרו במאמר המקורי – וזוהי הגרסה הלא-מוגהת – שהושמטו בשביל שהמהלך יובן, אך פעמים רבות הם נותנים טעם וביאור פנימי למהלך המתבאר במאמר המוגה.

איך מתחברים ומתקשרים?!

פעמים רבות אנו חשים מעין מחיצה, מסך-מבדיל, ביננו בין הזולת, ביננו לקב"ה. אנחנו חפצים להתקשר, להתחבר, לאהוב, לבקוע את המסכים. להסיר את הצמצום העומד בתשתית עולמינו.

אבל, הצמצום לא פה סתם. הגבול, המסך הוא משמעותי.

אם נבקע את הצמצום - אני פשוט אבטל חלילה את מציאות הזולת. אם אני אשאב לגמרי לקב"ה - יהיה כדוגמת בני אהרן "בקרבם לפני ה' וימותו". הקרבה הגדולה יכול למחוק אותנו.

אמנם, המחיצה היא אכן בלתי נסבלת, ולכן צריך להמתיק אותה, ולגלות מדוע היא באה.

"הצמצום בשביל הגילוי". הצמצום נועד בשביל שנוכל להתחבר. בשביל שכל אחד יהיה הוא, עם הגבולות שלו, עם הכבוד האישי שלו, הנקודה הלא-מושגת שלו שנשארת בגבולה - ואף-על-פי-כן מתחברים.

זה נקרא 'לברר' את המחיצה. שיהיו פה שני זהויות שונות באמת - עם מחיצה, אבל היא באה בשביל שיהיה חיבור. חיבור הוא בין שניים. אהבה היא בין שניים. לא יתכן שנתחבר באמת (ולא רק נתבטל לחלוטין) אם לא היה הצמצום המופלא הזה.

אז בא נעצור להתבונן בחסד שיש במחיצה המבדלת והכואבת הזו. היא באה לתת מקום, לתת מציאות וכבוד לזולת, לנו, שנוכל להתחבר ולהשתעשע מהמפגש.

הלימוד בחודש זה מוקדש לעילוי נשמת הצדקת

מרת

לאה בת הרב

אפרים פישל

ולעילוי נשמת

הרב בנימין דוב

בן טוביה

זצ"ל

מיזם "המאמר השבועי" בא לתת לכל אחד ואחד את האפשרות ללמוד חסידות בהעמקה ובהבנה, תוך דגש על חיבור התורות העמוקות לחיי היומיום שלנו.

במסגרת זו לומדים מידי שבוע מאמרי חסידות יסודיים בהבנה, בעמקות ובבהירות.

המאמר השבועי

"לכבוד התנא האלוקי ר' שמעון בר יוחאי!"

אין ספק של"ג בעומר הוא חג חסידי. ר' שמעון הוא רבי של פנימיות התורה, והוא בהחלט רבי שמח ומאיר פנים לכולם. אז לכבוד יומא דהילולא של רבינו אור וחיות נפשנו נלמד מאמר על פנימיות התורה. על איך פנימיות התורה הופכת לנו את החיים ומגלה (גל עיני ואביטה נפלאות) שכל המציאות — על כל חילוקיה וקצוותיה — מחוברת לתורה. מאמר נפלא של נתינת תורה — הן נגלות התורה בחג השבועות — והן פנימיות התורה בל"ג בעומר. יחד נרגיש בחוש שהתורה נוגעת משנה ו'מזיזה' אותנו מבפנים! **"לכל ישראל האיר, בסוד תורה בהיר"**